

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ  
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ

خداوند متعال دوباره توفیقی عطا کرد تا در محضر سوره هایی از کتاب وحی قرآن مجید باشیم.  
باشد که بتوانیم رضایت امام عصرمان (عج) را در این همایش حاصل کنیم.

✕چرا این سوره ها با هم؟

در بعضی از روایات وارده از ائمه اهل بیت (علیهم السلام) نقل شده که فرموده‌اند: سوره "و الضحی" و سوره "الم نشرح" يك سوره‌اند.

✕دلیل همزمانی همایش این دو سوره با میلاد رسول اکرم(ص)؟

این دو سوره به طور ویژه‌ای حکایت از ما فی الضمیر پیامبر دارد و همه خطاب ها به ایشان برمی‌گردد و در هر دو سوره مواهب الهی بر پیغمبر (ص) شمرده شده است و برای شناخت پیامبر عبارات ویژه‌ای را داراست. خوب است به وسیله انوار این دو سوره و شب میلاد پیامبر(ص) که نور علی نور می شود بهره کافی را از آن وجود حق ببریم.

✕سوره و ترجمه

سوره ضحی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَ الضُّحَى (۱)

وَ اللَّيْلِ إِذَا سَجَى (۲)

مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَ مَا قَلَى (۳)

وَ لِلْآخِرَةِ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَى (۴)

وَ لَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَى (۵)

أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَى (۶)

وَ وَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَى (۷)

وَ وَجَدَكَ عَائِلًا فَأَغْنَى (۸)

فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ (۹)

وَ أَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ (۱۰)

وَ أَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ (۱۱)

به نام خداوند بخشنده بخشایشگر

قسم به روز در آن هنگام که آفتاب برآید (و همه جا را فراگیرد)

و سوگند به شب در آن هنگام که آرام گیرد،

که خداوند هرگز تو را وانگذاشته و مورد خشم قرار نداده است!

و مسلماً آخرت برای تو از دنیا بهتر است!

و بزودی پروردگارت آن قدر به تو عطا خواهد کرد که خشنود شوی!

آیا او تو را یتیم نیافت و پناه داد؟!

و تو را گمشده یافت و هدایت کرد،

و تو را فقیر یافت و بی‌نیاز نمود،

حال که چنین است یتیم را تحقیر مکن،

و سؤال کننده را از خود مران،

و نعمتهای پروردگارت را بازگو کن!

سورة انشراح

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ (۱)

وَ وَضَعْنَا عَنكَ وَزْرَكَ (۲)

الَّذِي أَنْقَضَ ظَهْرَكَ (۳)

وَ رَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ (۴)

فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا (۵)

به نام خداوند بخشنده بخشایشگر

آیا ما سینه تو را گشاده نساختم،

و بار سنگین تو را از تو برداشتیم؟!

همان باری که سخت بر پشت تو سنگینی می‌کرد!

و آوازه تو را بلند ساختیم!

به یقین با (هر) سختی آسانی است!

(آری) مسلماً با (هر) سختی آسانی است،  
پس هنگامی که از کار مهمی فارغ می‌شوی به مهم دیگری پرداز،  
و به سوی پروردگارت توجه کن!

إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا (۶)  
فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ (۷)  
وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ (۸)

#### × غرض سوره از دید تفسیر المیزان:

سوره ضحی: ”بعضی گفته‌اند: چند روزی به رسول خدا (ص) وحی نشد، به طوری که مردم گفتند خدا با او وداع کرده، در پاسخشان این سوره نازل شد و خدای تعالی به این وسیله آن حضرت را شاد کرد، و در سوره مورد بحث، هم احتمال مکی بودن هست و هم مدنی بودن.“  
سوره انشراح: ”در این سوره رسول خدا (ص) را امر می‌کند به اینکه کمر خدمت در راه خدا ببندد، و به سوی او رغبت کند، و به این منظور نخست منت‌هایی که بر او نهاده تذکر می‌دهد، و این سوره هم می‌تواند مکی باشد و هم مدنی، ولی سیاق آیاتش به مدنی بودن سازگارتر است.“

#### × مختصر توضیحی در مورد سوره:

سوره ضحی: جامعه وحی نشدن را به پیامبر نسبت می‌دهد و این را به قهرشدن تعبیر می‌کند در صورتیکه انقطاع از وحی اصلاً امکان ندارد و این تعبیر بیان دید جامعه نسبت به تاخیر وحی است. این سوره در ابتدا با قسم به ضحی به معنای گسترگی نو خورشید و قسم به شب در هنگامه آرامش آغاز می‌شود و این جواب قسم برای رد تهمت کفار به پیامبر مبنی بر نیامدن وحی است.. در ادامه به بیان نعمت‌های پناه، هدایت و غنا در مقابل یتیم، ضال و عائل می‌پردازد که دقت شود که ضال بودن به معنای گمراهی نیست با توجه به عبارات امام رضا(ع) به معنای گمشده ایست که مردم او را گم کرده بودند.

در ادامه سوره سه امر می‌آید: بی سرپرست را تحقیر نکردن، نراندن سوال‌کننده، و بیان کردن و حدث کردن در برابر نعمتها.  
نکات:

۱. با این عبارات متوجه می‌شویم که خود رسول هیچ‌شان مستقلاً از خود ندارد و حیاتش را از عالم الهی می‌گیرد.  
۲. این که رسولی با این ویژگی‌ها برای انسان فرستاده شده است خود نشان از این دارد که جامعه‌ای که استعداد فهم چنین پدری را پیدا می‌کند و شان معنوی پیدا می‌کند که میفهمد که این پدر مادی برایش کافی نیست جامعه‌ای که نیاز به نظام ولایت را درک می‌کند نیاز به احکام خدا را... بهره بردن از این نور گسترده شده ضحی و عدم استفاده از آن واللیل اذا سجدی.

۳. جامعه‌ای که به این رشد معنوی می‌رسد و استعداد این فهم را پیدا می‌کند، می‌تواند به آن نعمت‌هایی که رسول دارد برسد.

۴. مصداقی از بنعمه ربک فحدث ولایت حضرت علی(ع) است.

۵. مسیری را پیامبر باز کرده است که در صورت عدم حضور فیزیکی نظامی برای دسترسی به عالم الهی باشد.

۶. میزان تحولی که به وسیله هدایت پیامبر در جامعه به وجود می‌آید می‌شود رضایت پیامبر که این رضایت فوق تصور انسان است.

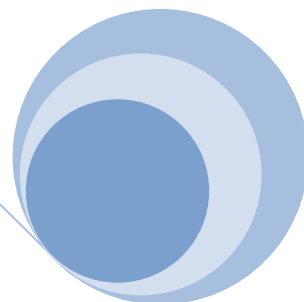
۷. در مدتی وحی برای پیامبر نیامد این موضوع باعث نگرانی انسان‌هایی می‌شود که عمل به قرآن نمی‌کردند و پیامبر را قبول نداشتند، به او طعنه می‌زنند و شاید خداوند خواسته است با این بیان بفرماید: شما که برایتان بود و نبود این وحی مساوی است و هیچ احساس نیازی نسبت به آن نمی‌کنید، باید این حساس نیاز را در خود تقویت کرد.

انسان برای درک پیامبر نیاز دارد بی‌سرپرستی خود را درک کند

سوره انشراح: مراد از شرح صدر رسول خدا (ص) در سوره مورد بحث این است که خدای تعالی آن جناب را طوری کند که قلب نازنینش وسعتی داشته باشد که حقائق و معارفی که به وی القاء می‌شود بپذیرد، و از پذیرش آن به تنگ نیاید، و نیز تحمل آزارهایی که از ناحیه مردم می‌بیند داشته باشد. و علت این مسائل را با دو قانون کلی که آمده بیان می‌کند که می‌خواهد بفرماید با هر دشواری نوعی گشایش هست، و منظور از کلمه ”مع-

با" واقع شدن یسر به دنبال عسر است، نه اینکه منظور از معیت این باشد که یسر و عسر در زمان واحد تحقق می‌یابد. و حال که معلوم می‌گردد چیزی و عسری که تصور شود بعدش یسر می‌آید، و زمام عسر و یسر تنها به دست خدا است و لا غیر، پس هر گاه از انجام آنچه بر تو واجب شده فارغ شدي نفس خود را در راه خدا یعنی عبادت و دعا خسته کن، و در آن رغبت نشان بده، تا خدا بر تو منت نهاده راحتی که دنبال این تعب است و یسری که دنبال این عسر است، به تو روزی فرماید.

از مصادیق عسر عدم شرح صدر و داشتن ذکر و عدم داشتن



بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

( قسم )

وَالضُّحَىٰ (۱)  
وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَىٰ (۲)

( جواب قسم )

مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَىٰ (۳)  
وَلَلْآخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَىٰ (۴)  
وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَىٰ (۵)

( بیان نعمتها )

أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَىٰ (۶)  
وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَىٰ (۷)  
وَوَجَدَكَ عَائِلًا فَأَغْنَىٰ (۸)

( امر )

فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ (۹)  
وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ (۱۰)  
وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ (۱۱)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

( بیان نعمتها )

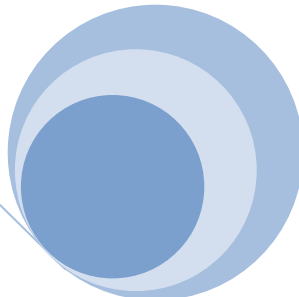
أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ (۱)  
وَوَضَعْنَا عَنكَ وِزْرَكَ (۲)  
الَّذِي أَنْقَضَ ظَهْرَكَ (۳)  
وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ (۴)

( دو قانون کلی )

فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا (۵)  
إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا (۶)

( امر )

فَرَّغْتَ فَاَنْصَبْ (۷)  
وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ (۸)



همایش سور  
مبارکه ضحی و  
انشراح

